

HonigBreetHuis

Een uitgave van de vereniging tot instandhouding en uitbreiding der Zaanlandse oudheidkundige verzameling Jacob Honig Jansz. Jr.

VOORZITTER GERRIT TEDERS AFGETREDEN

Tijdens de algemene ledenvergadering in april van dit jaar heeft Gerrit Teders afscheid genomen als lid van het bestuur.

De gemeente Zaanstad – waar hij als stedenbouwkundige werkzaam was – heeft Gerrit in 1987 voorgedragen als bestuurslid van onze vereniging. De gemeente heeft het recht om twee personen als lid van ons bestuur

voor te dragen. En daar mogen wij de gemeente gerust dankbaar voor zijn als we zien wat Gerrit in de afgelopen 21 jaar voor onze vereniging heeft betekend! Laten we even terug gaan in de tijd: 21 jaar geleden. Het Honig Breehuis was toen nog de Zaanlandse Oudheidkamer en het bestuur werd gedomineerd door vertegenwoordigers van Zaanse patriciërsfamilies. Het was – zoals oudvoorzitter Piet Middelhoven het altijd uitdrukt de tijd van "port en sigaren" met bestuursvergaderingen aan huis bij secretaris Jaap Latenstein.

In 1994 heeft Gerrit het penningmeesterschap overgenomen van de heer Van der Laan. Een functie die hij gedurende 12 jaar – tot 2006 – heeft vervuld. Het penningmeesterschap in combinatie met Gerrit's goede contacten bij Zaanstad heeft onze vereniging geen windeieren gelegd. Gerrit baande altijd – en met succes – de wegen naar de juiste personen als er zaken geregeld moesten worden, meestal op financieel gebied.

EERST HET BITTERE – DAN HET ZOET ...

1994 Was tevens het jaar waarin zich problemen rond ons museum

begonnen af te tekenen. In verband met de komst van het Zaanse Museum op de Zaanse Schans wilde de gemeente zich als eigenaar van Lagedijk 80 ontdoen. Dat leidde bijna tot een volksoptocht in Zaandijk. Tijdens een bijzondere algemene ledenvergadering over dit onderwerp werd het bestuur door een lid op onheuse wijze geattaqueerd. Gerrit trok zich dit persoonlijk aan en liet zijn emoties de vrije loop. Het werd een woordenwisseling op

het scherpst van de snede. Ik had Gerrit op die manier nog niet leren kennen maar zou het later nog een enkele keer meemaken. Het toont naar mijn mening zijn grote betrokkenheid bij en emotionele band met de vereniging.

Na een moeizame strijd was Lagedijk 80 onder voorwaarden als museum-pand behouden. Toen brak de periode aan van de verbouwing en de herinrichting van het Zaanse Historisch Museum tot Honig Breehuis. Het thema van de herinrichting was: 'op

bezoek bij de familie Breet', uitgewerkt door Alice van Diepen. In de werkgroep die de verbouwing en herinrichting heeft begeleid namen vanuit het bestuur Gerrit, Leonore Olde en ondergetekende zitting. Het was een periode van intensieve samenwerking waaraan ik goede herinneringen bewaar. In de werkgroep nam Gerrit de financiële en bouwkundige zaken voor zijn rekening. Na ruim anderhalf jaar mocht het resultaat er zijn en kon de wethouder einde 1999 het vernieuwde museum openen.

Ook heeft Gerrit in belangrijke mate bijgedragen aan de totstandkoming in 2006/2007 van contracten tussen onze vereniging en Gemeente-archief Zaanstad en voorts tussen onze vereniging en de gemeente Zaanstad met betrekking tot onze collectie. Met het Zaanse Museum hadden we al een goed contract, zodat bruikleen, beheer en eigendomssituatie met betrekking tot de totale collectie ZOV nu eindelijk goed geregeld zijn.

Binnen het bestuur heeft Gerrit zich altijd actief opgesteld. Naast het penningmeesterschap en vanaf 2006

het voorzitterschap, was Gerrit ook jarenlang – en tot op heden nog – lid van de Evenementencommissie. Daarbij nam hij ook 'doe taken' op zich, zoals het – samen met Henk de Wit – inrichten van tentoonstellingen in het kabinetje. Ook noem ik hier de regelmatige en goede contacten die Gerrit met directie en staf van het Zaanse Museum onderhield.

In 21 jaar hebben wij veel zien veranderen. Van Oudheidkamer via Zaanse Historisch Museum naar het Honig Breehuis, een organisatie met

enkele 10-tallen vrijwilligers. Eerst als 'gewoon' bestuurslid, vervolgens als penningmeester en de laatste paar jaren als voorzitter, heeft Gerrit Teders een grote bijdrage geleverd

aan het vitaal houden van ons museum. Wij mogen hem daar dankbaar voor zijn. Het was dan ook niet voor niets dat de algemene ledenvergadering hem ter gelegenheid

van zijn afscheid heeft benoemd tot ere lid van onze vereniging.

Deze bijdrage is een bewerking van een toespraak gehouden door Hans Pielkenrood tijdens de algemene ledenvergadering op 19 april 2008.

EEN INTRIGEREND TUIN- BEELDJE

In de tuin van het Honig Breethuis staan twee tuinbeeldjes. Het ene is een beschilderd stenen beeld van een man met een lange Goudse pijp. Hij is gekleed in het kostuum dat in de 18e eeuw door mannen uit de betere kringen werd gedragen: een blauwe zgn. frac à la française: de gladde bijna knielange jas met strakke mouwen, waarbij de vele knopen de

militaire invloed op de mode vanaf het einde van de 17e eeuw verraden. Een zwarte culotte, de strakke kniebroek en zwarte schoenen met grote gespen. Het witte vest lijkt sober, maar zou in het verleden mogelijk een andere kleur gehad kunnen hebben. Op het hoofd met de korte grijze pruik, nog zonder het karakteristieke staartje van de tweede helft van die eeuw, een driekante steek met een kokarde, wat er een beetje Frans tintje aan geeft. Het beeldje is onlangs beoordeeld door een restaurateur. Gekozen werd voor conservering en reparatie van de sokkel. Voorlopig wordt er niet over gedacht om het 'af te schillen' tot de oorspronkelijke kleuren en deze terug te brengen.

Over de herkomst van het beeldje is weinig bekend, maar het heeft in ieder geval niet altijd in de tuin van het Honig Breethuis gestaan. De heer Goezinne, een van onze leden, maakte ons erop attent dat dit beeld na de oorlog nog in zijn tuin aan de Stationsstraat 43 in Zaandam stond en stuurde een oude foto waarop hij zelf tuinierend achter het beeld te zien is. Wel is de link met de familie Honig direct aanwezig, want tot 1946 werd dit huis bewoond door mevrouw Honig-Hermans, die het huis na het overlijden van man en zoon verliet.

Volgens de overlevering binnen de Honig familie - maar zekerheid

daarover bestaat niet - stelt het beeld Gerrit Caescoper Honigszoon (1718-1778) voor. Deze jongste zoon van Cornelis Jacobszoon Honig, de bouwer van het huis aan de Lagedijk 80, erfde van zijn ongehuwd gebleven oom Gerrit Claesz. Caescooper, bij wie hij werkzaam was, een aantal oliemolens en kocht er zelf later ook nog zes. Hij was koopman, olieslager, walvisreder en parlamentsheer op de Koog. Verder was hij diaken van de Doopsgezinde Gemeente en Hoofdcommandeur van Brandspuit 1.

Uit zijn huwelijk met Trijntje Klaas Kuyper, die overleed in 1749, had hij twee kinderen. Later hertrouwde hij met Maritje Pieters Ongelaar. Hij ligt begraven in de Koger kerk. Gerrit Jan Honig noemt in zijn geschriften 'Uit den Gulden Bijkorf' nergens dit beeldje. Het blijft dus een intrigerende vraag waar het vandaan komt, hoe oud het is en vooral wie het beeldje voorstelt.

[WvR]

EXPOSITIE TIJDENS MONUMENTENDAGEN

Op 13 en 14 september a.s. organiseert Eigendijks, een samenwerkingsverband van drie culturele instellingen in het historische Oud Zaandijk, een expositie van ruimtelijk werk in de tuinen van het Raadhuis, het Honig Breethuis en het Weefhuis.

Deze drie panden hebben de status van rijksmonument. Eigendijks is opgericht om de culturele waarde en bekendheid van de drie huizen gelegen in het historische Oud-Zaandijk te bevorderen door het organiseren van culturele activiteiten. In dit kader is ook deze expositie van Eigendijks in de drie tuinen te plaatsen. Er is een aantal Zaanse, maar ook

een kunstenaar van buiten de Zaanstreek bereid gevonden hier aan mee te doen. Het evenement vindt plaats tijdens de nationale monumentendagen waar het Honig Breethuis vanzelfsprekend aan meewerkt. De hopelijk vele bezoekers kunnen dan meteen zien hoe mooi de tuin is geworden na de opknappbeurt dit voorjaar.

BEZOEK AAN KLOKKEN-MAKER HOUKES

Geregeld wordt er voor de vrijwilligers van het Honig Breethuis een leuke activiteit georganiseerd als dank voor hun inzet. Op maandag 14 april jl. bracht een groepje een bezoek aan klokkenmaker Henk Houkes te Schagen waar op dat moment de staande klok uit de Zaankamer in restauratie was.

Houkes is een vakman die gedegen te werk gaat. Voor zover niet bekend zoekt hij uit wie de maker is en uit welke tijd een klok dateert. Voor hij aan een restauratie begint fotografeert hij het uurwerk van alle kanten en maakt een uitgebreide rapportage van de slijtages, eerdere reparaties, het reparatieplan en de te verwachten kosten. Een restaurator moet daarbij altijd de balans vinden tussen het behouden van de originele staat en het werkend houden van het oude mechaniek. In zijn gezellige volle werkplaats midden tussen alle

mogelijke uurwerken werden we ontvangen met koffie en koek. In een toelichting op zijn vak legde hij uit dat er geen opleiding specifiek voor het restaureren van antieke uurwerken is. Een antieke klok is in het verleden door meerdere vakmensen gemaakt: een meubelmaker, schilder (wijzerplaat), kopersmid, loodbewerker (ornamenten en gewichten) en een uurwerkmaker. Omdat tegenwoordig weinig vakmensen deze technieken beheersen, wordt er van een restaurateur dus veel gevraagd. Daarnaast is het vooral een kwestie van geduld, liefde en kennis van oude uurwerken. Houkes volgde de horlogemakersvakschool in Hoorn en ontwikkelde zijn vakkennis verder in de praktijk. Met trots toonde hij het oude torenuurwerk van de kerk in Schagen dat sinds 2005 de etalage van zijn werkplaats siert. Het niet meer in gebruik zijnde kolossale uurwerk werd hem geschonken door de gemeente Schagen en wordt al jaren in spaar-

zame vrije uurtjes met veel inventiviteit door hem gerestaureerd. Waar laat je bijvoorbeeld de lange touwen van de gewichten die in een toren geen probleem zijn? De oplossing werd gevonden in een katrollensysteem op en neer via de zolder van de werkplaats.

Onze 'eigen' klok werd vervolgens op de tafel geplaatst en we kregen een uitgebreide toelichting op de reparatie. Daarna was er nog gelegenheid rond te kijken in de werkplaats en de vele tientallen klokken, horloges en losse uurwerken te bezichtigen, een uurwerkenmuseum op zich. Onze vele vragen werden beantwoord en al hadden we graag nog langer willen blijven, we beseften dat we al veel van zijn kostbare tijd in beslag hadden genomen. Het was een zeer leerzame interessante ochtend en inmiddels is onze oude klok weer als nieuw teruggekeerd in de Zaankamer. De omvangrijk fotoreportage van de restauratie kregen we erbij en wordt bewaard in het archief van het Zaan Museum.

[WvR]

Houkes bij zijn trots, het door hem gerestaureerde torenuurwerk van Schagen (rechts in de hoek de gewichten).

Meer over Houkes en zijn uurwerk-restauraties op zijn website:

www.henkhoukes.nl

Houkes geeft uitleg over een uurwerk aan Maria Philippona.

VERNIEUWDE WEB-SITE

Rond 1 juli 2008 zal de geheel vernieuwde web-site op internet gezet worden. De web-site blijft www.honigbreethuis.nl heten en is in een volledig nieuw jasje gestoken. Speciale aandacht wordt besteed aan het up to date houden van deze site. De site geeft extra informatie over educatie, en de agenda van de concerten en lezingen.

Ook wordt de mogelijkheid gegeven bevindingen, informatie etc. in het gastenboek te zetten.

Door middel van trefwoorden (b.v. "koopmanshuis") kan via zoekma-

chines als Google een verbindings-ingang naar onze site worden gevonden.

In het kort wordt extra aandacht besteed aan het ontstaan van de Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling (ZOV), en de collecties die aanwezig zijn in het Honig Breethuis, Zaan Museum en Zaan archief.

In de web-site is ook de Nieuwsbrief opgenomen.

Eind 2008 worden doelgroepgericht enkele pagina's in de Engelse taal weergegeven.

NIEUWE BESTUURSLEDEN STELLEN ZICH VOOR.

Geachte Leden,

In april j.l. werd ik door u gekozen tot uw nieuwe voorzitter van de vereniging ZOV/HBh. Wat een eer om leiding te mogen geven in een

Drie nieuwe bestuursleden; v.l.n.r.: secretaris Wijkje van Ritbergen, voorzitter Jan Nieuwhoff en Erik v.d. Toorn Vrijthoff

zo deskundig bestuur, met zulke goede commissies en een vereniging met zoveel enthousiaste leden. We hebben ook veel om trots op te zijn.

In mijn maidenspeech heb ik u verteld - en dat nadien in de bestuursvergaderingen toen we met elkaar spraken over onze missie, doelstelling en strategie nogmaals bevestigd gezien - dat we vinden dat we te weinig bezoekers voor ons prachtige museum krijgen. Daar moeten we wat aan doen. Dat kan alleen maar met acties, met veel publiciteit, met wisselende collecties en tentoonstellingen en met aandacht trekende evenementen.

We willen kennisverkrijging en kennisdeling over zaken, beroepen en "het denken uit alle mogelijke invalshoeken" uit de periode van onze verzamelingen aanmoedigen, en ook een podium geven, om ons te laten meedelen.

We willen dat grote delen van de Zaanse bevolking komen kijken naar hoe onze voorouders leefden, dachten, hun beroep vervulden en

hun vrije tijd doorbrachten. Dan kun je, kunnen wij, niet gaan wachten op voorbijkomende bezoekers, als een visser aan de slootkant. We zullen dus moeten jagen om onze Zaanse bevolking in al haar gelaagdheid en diversiteit in ons mooie museum te krijgen en hen te boeien en vooral ook te blijven boeien, omdat wij dat voor hen zo organiseren en mogelijk maken.

Geachte leden, wij hebben ook u nodig met uw kennis, aandacht en mogelijkheden om onze missie en doelstellingen te verwezenlijken. Kom naar ons huis, meldt u aan, denk met ons mee, werk met ons mee, en als u even geen tijd hebt, doneer ons dan wat extra, opdat wij dat voor u kunnen doen.

Ik hoop u spoedig te zien en te spreken.

*Jan Nieuwhoff.
Voorzitter*

Op de afgelopen bestuursvergadering is Gerrit Teders als voorzitter afgetreden.

Zijn werkzaamheden voor het HB huis waren in de loop van de tijd tot een zeer omvangrijke taak uitgegroeid. Om die reden is besloten deze werkzaamheden over twee nieuwe bestuursleden te verdelen.

Een van die twee nieuwe bestuursleden is ondergetekende. De taak die mij is toebedeeld, is naast het onderhoud van het huis, het initiëren en begeleiden van nieuwe ontwikkelingen voor zover dit met bouwkundige aspecten te maken heeft.

In 1970 ben ik in de Zaanstreek komen wonen en werd in de jaren '80 actief in het bestuur van de Vereniging 'Vrienden van het Zaanse Huis' en de Stichting Zaanse Schoon.

In verband met een andere werkring ben ik begin jaren 90 in

Wageningen gaan wonen, maar woon nu al weer sinds een aantal jaren met veel genoegen in Krommenie.

Het HB huis heeft mijn belangstelling vanwege zijn cultuurhistorische waarde en monumentenstatus. Mijn afstudeerrichting als bouwkundige is restauratie geweest en sluit hier dus goed op aan.

Na het vertrek van de beheerder uit het HB huis zijn een aantal vertrekkers vrij gekomen die een nieuwe invulling moeten krijgen. Daarnaast is het de bedoeling dat we meer bezoekers gaan ontvangen, waar ook aanpassingen voor nodig zijn. Ik verwacht dat deze ontwikkelingen, naast het reguliere onderhoud van het HB huis, een goede invulling van de beschikbare tijd zal geven.

Erik van der Toorn Vrijthoff

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Vereniging tot instandhouding en uitbreiding van de oudheidkundige verzameling Jacob Honig Jsz. Jr. en heeft als doel de band tussen de vereniging, het Honig Breethuis en de leden te behouden en te versterken.

Bestuur:

Voorzitter: Jan Nieuwhoff
Penningmeester: Henk Binsbergen
Secretaris: Wijkje van Ritbergen
Leden: Jan Rudolph de Lorn,
Hans Pielkenrood, Hanneke Postmus,
Erik v.d. Toorn Vrijthoff

Redactie: Wijkje van Ritbergen
Vormgeving: Ruud van Ritbergen
Drukkerij: Drukkerij De Top

Honig Breethuis.

Lagedijk 80 1544 BJ Zaandijk
Tel. 075-6217626

E-mail: secretariaat-HBhuis@planet.nl

Website: www.honigbreethuis.nl

Open: april - oktober van 13.00 - 17.00 uur
oktober - april van 13.30 - 16 uur,
ma./za./1e kerstd./oud en nieuw gesloten.

Afspraken arrangementen en ontvangsten:
J.A. Postmus-Brinkhuis (075-6283406) of
tijdens openingsuren bij het Honig Breethuis.